

Эрткен 1979 чыл бистин республиканың күш-ажалыч кол-лективтеринин кылган ажылаарының чыл демдагыларынга чайынанчак арынаарын кири бижикти. Тыванын электор чеккелеринин, «Каа-Хем» разрезинин, «Тыва тууду» трестин 48-кн тууду эргелелинин коллективтерин, хай-хей үдүтүр, транспорт организациалары огу беш чылдың дөрткү чылын чедипкиниг дооскан.

Чаа, 1980 чыл совет улуска оза болушкунун чылы. Бо чылы бистер Владимир Ильич Ленинниң төртүтүнген хүнүнүн бээр 110 чылын демдагылар бис. Ол алдарың юбилейин дугайыла ССКП Топ Комитетинин доктаалың састар күш-ажалыч кыжыларын илестире хүстелдире, Ленинниң бун-биле шалычы ажыдаарыңа кыгырган.

ССКП-ниң XXV съездининг шийирлерин амдыралга күсүдүр, В. И. Ленинниң төртүтүнген хүнүнүн бээр 110 чылын төлөптинг уткуур дээш социалисттик чарыштын эгелектеринин, деткичтеринин бэрээн «Тыва кедээ тууду» трестин 62-ги КМК-зының Анна Александровна Черепановга удууртка шевелелерин бритадым чаа чылым баштайгы хүнеринден эгелеп, улам улуг күжүлүшкүниг амдылар кирипкен. Бритадым Чаа чылымга уксажылыгы станицызым албан бажыныкын шевелде амдылар бо чылым баштайгы хүнеринде доозар хүдүлдептег амдылар турар. Бритадым беш чылым 1979 чылдың август айында-ла күсүткен. Уш чарык чыл иштинде беш чыл планын күсүдүргө бэрк 215 муң рубльдин шевелде амдыларын кымыр чедипкен.

Бо хүнерде А. А. Черепановниң бритадым оя берги беш чылым үдүтүс амдылар, республиканын тууду бритадыларын баштап турар. Бритадым чылыа керамзит-сай заводунун, ий-ийн квартиралыг туртталга бажынаарының болгаш өске-лаа объектилерин туудуларын чүткө, тергип эл деп демдек-биле дузааган. Бритадым амдылыг шыяры, тууду-кун кедели дээш демисел хүн бүрүнү илан күсүстиптер негелдеп болу берген. Оң кижиниңер шүтүзү хүн бүрүнү планын даалгазым 120—150 хуу күсүдүр. турар. Ыкчалла-лаа М. Гавриленко, Н. Куншпаа, Н. Ковалек ыкшактар норма-чажыты ийи түс хуу чедир күсүдүрүн хандырып туралар.

ЧУРУКТА: «Тыва кедээ тууду» трестинин 62-ги КМК-зының А. А. Черепановга удууртка шевелелерин бритадым чамдык кижитүнери.

Фотосу А. ЗАЙЦЕВТИН.

Мал ажылы—шалычы фермаларда кыш

ФЕРМАЛАРДА КЫШ

ОРЕНБУРГ. Областың мал чыныгарының социалисттик чарыкында бирги чери Магистрой аттыг совхозта А. Григорьевич бритадым ээлеп турар. Бо чылым дөрт оператор муң шарыжыгышты септир чегерген. Оларын түс бүтүзүңе хонукта-ла ортуу-ла-биле 900—1000 грамм деңиң немешип турар. Мал чегерини чоп амдылар келгени, оларын бекш шыяры, муруннык технология—чедипкиниг немешип болган чүдүр өлүр.

КАЗАНЬ. Октябрь районун «Татарстан» колхозунун саанчылары кыжын беш чылгы үдөүл, сээр икестенне хүн бүрү 10 килограмм сүтү аң турар. Күрүңне 5500-тен хыл центнер сүтү саткан, чыл оонаалдазын бо амды-агы хуу-саа бетинде күсүткен. Мал чегерини чыл бүрү хууу бет-леткен ап келгени чедипкиниң үндесин болган. Малды чүткө болбааларыңа кылган чегер-биле чегерер: мал чегерин белектер күтүлүп нех колхозта амдылар эгелең. Савандан, ситенден болган даалы чегериндер белек-витами́н немелдерлерин хедуксаалары мында кылып турар.

В. И. Ленинниң төртүтүнген хүнүнүн бээр 110 чыл оюн төлөптинг уткуур чылы бекиткен социалисттик хүлэпкелер анык ишчилер алган. ону күсүдүргө бээрүлдегилер.

(СЗТА).

УЕНИ

МУРНААН

Ак-Довурактың автоаэропорт бугурулгезинин чоплаачылары В. И. Ленинниң төртүтүнген хүнүнүн бээр 110 чыл оюнга күш-ажалыч чедипкиниңеринг умуражыр дээш шалычы ажылап туралар. Оларнык дика хейу онгу беш чылдың дөрткү чылын планнын оонаалдарын хуу-саа бетинде күсүткен.

НамАЗ-тар чоплаачылары Владимир Зырянов, Сергей Шишинин, Владимир Симанович социалисттик чарыкы илестире кирип турган, ам бо чылым биги квартиралың оонаалдарын күсүдүр чоплаачы бергенер. Анатолий Баталов февралдың даалгазын боттандырып кирипкен. Самосвалдар чоплаачылары Александр Самойлов, Сергей Маркелов, Федор Кураев болгаш өскелер-даа эки амдылар туралар.

Улуг башкы В. И. Ленинниң төртүтүнген хүнүн чедир 1980 чылдың бирги чартынын чүк сөөртүрүнүн планын күсүдүрүн автоаэропорт бугурулгезинин мурнакчы чоплаачылары хүлэпкелгенер.

УРЕЗИН

АРЫГЛАШКЫНЫ

Онгу беш чылдың сөөлгү чылынын часы тарылагыны хергелээр 790 тонна тараа культураарының урезинин Чөөн-Хемчинте «Большевик» совхозтуң амды-ишчилери уруп алган. Амгы үдөү он чажар шыярынга чедир эки арыглаар амдылыг организастан. Ында тараа арыглаар ийи машинада сеп ижи амдылар турар.

Арыглаачылар 200 тонна кызыл-тас урезиниң эки шыярыныг арыглап дооскан. Арык урезиниң ийиги арыглаашкыны чорууру турар.

Долэт Ховалыг, Вшук-Саар Монгуш, Вртээл-оол Монгуш болгаш өскелер-даа эки амдылар, урезин арыглаар хүн нормазын доктаап ажыр күсүдүр келгенер.

БЕДИТКЕН

ХҮЛЭЭМГЕ

Шагаан-Арыгның амдылар хандырылга комбинатын Л. Маркеловга удууртка немсомолчу-аныяктарын бритадым онгу беш чылдың дөрткү чылын планын хуу-саа бетинде күсүткен, 1980 чылды күш-ажалыч чедипкиниң уткан. Амгы үдөү олар февралдың планын оонаалдазын кылып турар.

В. И. Ленинниң төртүтүнген хүнүнүн бээр 110 чыл оюн төлөптинг уткуур чылы бекиткен социалисттик хүлэпкелер анык ишчилер алган. ону күсүдүргө бээрүлдегилер.

(Бистик корр.)

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

№ 3 (11201) | 1980 чылдың январь 4, пятница | 1925 чылда үндөсүз бетининген | Өртөө 2 көп.

Февраль 24—Советтерге соңгулдалар хүнү

БИР ЭП-СЕТКИЛ-БИЛЕ

ЧАДААНА

Дуга, январь 3-те Чөөн-Хемчик районда «Чыраа-Бажы» совхозтуң амды-ишчилеринин, специалисттеринин болгаш албан-хажычыларынин соңгулда кампанийыга тураскаткан хуралы болган. Хуралды улус депутаттарының Чыраа-Бажы кедээ Совединин күсүмунун дараагы О. Д. Кара-Сал ажиткан.

РСФСР-ниң болгаш Тыва АССР-ниң Дээди Советтеринге, улус депутаттарынын перчер Советтеринин соңгулдалар болгаш аяда белекчилерин чоруп турарынын дугайында илестелде «Чыраа-Бажы» совхозта партком секретары Г. Ч. Канчымар-оол кылган.

«Чыраа-Бажы» совхозтуң директору К. Б. Куулар баштай савал берген. РСФСР-ниң Дээди Советинге депутаттын кайдалады депшидер белек харымсалга совхозтуң амды-ишчилеринин үлүңге

Бойду хуралга түзе чугаалаш, РСФСР-ниң Дээди Соведининг депутаттыг кандидаты Ч. Д. Б. Ондарын депшидин турарын ийи-биле деткишкан, соңгулдаларга белекчилерге болгаш совхозтуң амды-ишчилеринин мурнула турар сорулгаларга толугайы доктаган.

«Чыраа-Бажы» совхозтуң

ШАГААН-АРЫГ

Дүүн Чаа Шагаан-Арыг коорайның № 20 мехколхозының тууду-жылы болгаш инженер-техниктиг амды-ишчилеринин мурнула турар сорулгаларга толугайы доктаган.

РСФСР-ниң Дээди Советининг соңгулдалар талазы-биле Чаа Шагаан-Арыг коорайның № 941 соңгулда округулан РСФСР-ниң Дээди Советининг депутаттыг кандидаты мурнуун бо хуралыга улус депутаттарынын Улуг-Хем район Советининг күсүмунун дараагы А. И. Стрельников илестел кылган. ССРЭ-ниң Дээди Советинге болгаш перчер Советтеринге белекчилеринин бүгү чуртта, республикада болгаш районда калбарганын дугайын ол чугаалаган.

Ам болур соңгулдалар эилдепкен болгаш автономнуг республикаларын доксити-

ажыл-ишчилеринин хуралы РСФСР-ниң Дээди Советинге соңгулдалар талазы-биле Чаа Шагаан-Арыг коорайның № 941 соңгулда округулан депутаттыг кандидаты Ч. Д. Б. Ондарын депшидин турарын ийи-биле деткишкан, соңгулдаларга белекчилерге болгаш совхозтуң амды-ишчилеринин мурнула турар сорулгаларга толугайы доктаган.

Дайынның болгаш күш-ажалдың хоочуну, мехколхоза калбар килдининг илестелде А. П. Моисеева сөс алган.

Эштер, бистин соңгулда округулаш талазы-биле РСФСР-ниң Дээди Советининг депутаттыг кандидаты Ч. Д. Б. Ондарын депшидин турарын ийи-биле деткишкан, соңгулдаларга белекчилерге болгаш совхозтуң амды-ишчилеринин мурнула турар сорулгаларга толугайы доктаган.

Хуралга савал берген комсомолчу-аныяктар бригаданың бригадир В. С. Дзюк, электроканакчы С. М. Күжүгет болган оон-даа өскелер ол савалды бир үн-биле деткээ.

Соңгулда мурнуун хуралында РСФСР-ниң Дээди Советининг депутаттыг кандидаты Ч. Д. Б. Ондарын депшидин турарын ийи-биле деткишкан, соңгулдаларга белекчилерге болгаш совхозтуң амды-ишчилеринин мурнула турар сорулгаларга толугайы доктаган.

Чүткө республикада эвес, а чуртта улуг туудуларын бритадым кылып турар ишчилеринин коллективинерге Россия

Шынар—ажылдың көрүнчүү

КАТТЫЖЫШКЫН: ООҢ АЙТЫРЫГЛАРЫ

1978 чылда «Тувашвейбы» дээр бугурулге каттыжышкынын тургускан. Оң ооста-аңда республика намысчылдыгың бүгү-ле ателдерге, а ол ыкшак Шагаан-Арыг, Тураа, Чаяныа хоорайларда болгаш Хову-Аксы суурда дараагыла бугурулгелерин кирген.

Дараагыла каттыжышкынын бугурулгелеринде дараап турар кылыгарың шынар экижидери — чугула айтыр боп турар. Амдылар хандырылганың оң бугурулге черлеринин амдылыг амдылыг болур чоруну чонугу хергелелин кайы хире долдур болгаш шыярың кылдыр хандырылган база хамааржыр. Ынчарга каттыжышкынын продукциязынын шыяры эртен чылдың сөөлгү хыналда-аңда алгаш көргөс, элэп экижиде, Ылаңгыда эр кижилеринг херектештеринин болгаш чүвүлүрлеринг хевир байдалы, ишти шыяры эки үдөүлдеп ап турар. Ылалла-даа хыналдаан продукцияң 40 ажыг хууу чептеринде болгон, братактынын турарын айтыр бек, Братактыныг таварышкан кылыгарың чугай-биле шийган шугунарың хевир, дараан удамынарың оң өске болтулар. Ол ыкшак торгу постеринде дараан хептеринг эгинеринде тилеринин кыжытары чок, бугурулге черинин демдээ намысчыл, ко-каларда эгинеринг кылдын-маан дээш холушкуну кылган.

Устүнде айттыгач четпестер каттыжышкынын бүгү филиалдарының болгаш «Чечек» аталыгынн продукцияңга бар боп турар. Ынчак четпестер бижыкчылардан эгелеп, дарааныкчыларга чедир харымсалган шыгырыларды болза, долдуу-биле чайлаткыны болуру бидиптер. Чамдык дарааныкчылар боттарынын илестелде харымсалга чок чорун бүгү бугурулге черининг аталдарыга халдар деп түвени билиш алыр ужурул.

Дараагы кылыгарың шыярың болуру майыктарың ыкшак-ла амдылар, бон ийи бижыгын кылыгарың улуг хамаарылыгы. «Тувашвейбы» каттыжышкынын бугурулгелеринде дараагыла амдылыг амдылыг болуру чоруну чонугу хергелелин кайы хире долдур болгаш шыярың кылдыр хандырылган база хамааржыр. Ынчарга каттыжышкынын продукциязынын шыяры эртен чылдың сөөлгү хыналда-аңда алгаш көргөс, элэп экижиде, Ылаңгыда эр кижилеринг херектештеринин болгаш чүвүлүрлеринг хевир байдалы, ишти шыяры эки үдөүлдеп ап турар. Ылалла-даа хыналдаан продукцияң 40 ажыг хууу чептеринде болгон, братактынын турарын айтыр бек, Братактыныг таварышкан кылыгарың чугай-биле шийган шугунарың хевир, дараан удамынарың оң өске болтулар. Ол ыкшак торгу постеринде дараан хептеринг эгинеринде тилеринин кыжытары чок, бугурулге черинин демдээ намысчыл, ко-каларда эгинеринг кылдын-маан дээш холушкуну кылган.

Устүнде айттыгач четпестер каттыжышкынын бүгү филиалдарының болгаш «Чечек» аталыгынн продукцияңга бар боп турар. Ынчак четпестер бижыкчылардан эгелеп, дарааныкчыларга чедир харымсалган шыгырыларды болза, долдуу-биле чайлаткыны болуру бидиптер. Чамдык дарааныкчылар боттарынын илестелде харымсалга чок чорун бүгү бугурулге черининг аталдарыга халдар деп түвени билиш алыр ужурул.

Дараагы кылыгарың шыярың болуру майыктарың ыкшак-ла амдылар, бон ийи бижыгын кылыгарың улуг хамаарылыгы. «Тувашвейбы» каттыжышкынын бугурулгелеринде дараагыла амдылыг амдылыг болуру чоруну чонугу хергелелин кайы хире долдур болгаш шыярың кылдыр хандырылган база хамааржыр. Ынчарга каттыжышкынын продукциязынын шыяры эртен чылдың сөөлгү хыналда-аңда алгаш көргөс, элэп экижиде, Ылаңгыда эр кижилеринг херектештеринин болгаш чүвүлүрлеринг хевир байдалы, ишти шыяры эки үдөүлдеп ап турар. Ылалла-даа хыналдаан продукцияң 40 ажыг хууу чептеринде болгон, братактынын турарын айтыр бек, Братактыныг таварышкан кылыгарың чугай-биле шийган шугунарың хевир, дараан удамынарың оң өске болтулар. Ол ыкшак торгу постеринде дараан хептеринг эгинеринде тилеринин кыжытары чок, бугурулге черинин демдээ намысчыл, ко-каларда эгинеринг кылдын-маан дээш холушкуну кылган.

Устүнде айттыгач четпестер каттыжышкынын бүгү филиалдарының болгаш «Чечек» аталыгынн продукцияңга бар боп турар. Ынчак четпестер бижыкчылардан эгелеп, дарааныкчыларга чедир харымсалган шыгырыларды болза, долдуу-биле чайлаткыны болуру бидиптер. Чамдык дарааныкчылар боттарынын илестелде харымсалга чок чорун бүгү бугурулге черининг аталдарыга халдар деп түвени билиш алыр ужурул.

В. И. Ленин аттыг «Тыва даг-дугу» комбинатың Култур ордуунга Комсомол-скаяны № 43 соңгулда округулан Тыва АССР-ниң Дээди Советининг депутаттыг кандидаты Ч. Д. Б. Ондарын депшидин турарын ийи-биле деткишкан, соңгулдаларга белекчилерге болгаш совхозтуң амды-ишчилеринин мурнула турар сорулгаларга толугайы доктаган.

Комбинаттың арыгла фабриказының партком секретары Х. Ч. Сарылар дарааның сөс алган. «Барымы-Хемчик» № 43 Комсомольскаяны соңгулда округулан Тыва АССР-ниң Дээди Советининг депутаттыг кандидаты Ч. Д. Б. Ондарын депшидин турарын ийи-биле деткишкан, соңгулдаларга белекчилерге болгаш совхозтуң амды-ишчилеринин мурнула турар сорулгаларга толугайы доктаган.

Ол-ла хүн В. И. Ленин аттыг «Тыва даг-дугу» комбинаттың транспорт цехининг чарыкчыларын В. П. Поляева ажиткан. Комбинаттың кол инженер Д. М. Савалыгын

Тес-Хем районун төвү Самагалдайның № 106 соңгулда округулан талазы-биле ийи районнар аразынын «Сельхозтехника» каттыжышкынын амды-ишчилеринин мурнула турар сорулгаларга толугайы доктаган.

СЭКП Тес-Хем райкомунун оргкомитет эргелелин Л. С. Нураат социалисттик демократ дугайында илестел кылган. Чыгылганар ону улуг соңгулдаларга белекчилерге болгаш совхозтуң амды-ишчилеринин мурнула турар сорулгаларга толугайы доктаган.

Тес-Хемчилер, соңгулдалар хүнүн төлөптинг уткуур дээш улуг көдүрүшкүниг амды-ишчилеринин мурнула турар сорулгаларга толугайы доктаган.

ДАШТЫКЫДА

ВАРШАВА. Петржув-Трибунальскиде бажың тулар комбинат чаа чылдың бугурулгезинде амды-ишчилеринин мурнула турар сорулгаларга толугайы доктаган.

ЛОНДОН. Англияда металлургиянын ийи национал амды-ишчилеринин мурнула турар сорулгаларга толугайы доктаган.

ДИПТЕРДЕН МЕДЭЭЛЕР

ВАРШАВА. Петржув-Трибунальскиде бажың тулар комбинат чаа чылдың бугурулгезинде амды-ишчилеринин мурнула турар сорулгаларга толугайы доктаган.

ЛОНДОН. Англияда металлургиянын ийи национал амды-ишчилеринин мурнула турар сорулгаларга толугайы доктаган.

ВАРШАВА. Петржув-Трибунальскиде бажың тулар комбинат чаа чылдың бугурулгезинде амды-ишчилеринин мурнула турар сорулгаларга толугайы доктаган.

ЛОНДОН. Англияда металлургиянын ийи национал амды-ишчилеринин мурнула турар сорулгаларга толугайы доктаган.

ВАРШАВА. Петржув-Трибунальскиде бажың тулар комбинат чаа чылдың бугурулгезинде амды-ишчилеринин мурнула турар сорулгаларга толугайы доктаган.

ЛОНДОН. Англияда металлургиянын ийи национал амды-ишчилеринин мурнула турар сорулгаларга толугайы доктаган.

ВАРШАВА. Петржув-Трибунальскиде бажың тулар комбинат чаа чылдың бугурулгезинде амды-ишчилеринин мурнула турар сорулгаларга толугайы доктаган.

ЛОНДОН. Англияда металлургиянын ийи национал амды-ишчилеринин мурнула турар сорулгаларга толугайы доктаган.

„САЯННЫН“ САДЫГЖЫЛАРЫ

Кызылда «Саян» университетинин ма-
гистрининин аракында социалисттик чарышка докта-
мал тийгизиле баштаган. Ол коллектив баран сай-
гарар талам-биле эртен чыдам панын ажур күү-
сеткен.

Чыдам сөөгү айы декабрда чонга 1 миллион 100
мун рубльдин бараным салар күлөөлөгөн база олар
чедикчининин ботландырганнар.

«Саянның» садикжыларынын
ажылы-биле танымал турда,
кыжынын караган илдер
чүдүлдер-ле хой. Салбырын
ишти арыг-силги, бараанарын
эмгек-сөөкелден көрүштү,
салдыжылар аракында элти-
найралдыг. Колдуу анык-
тар. Бир-бир бодарга чангыс
некин урулар-даа шыкты.

— Чечек, даарта кай баар
сей, эжм?

— Паныннар күүселдези
капдыг боор-дур, эжм, сен
дээш сөгүш аарып тур мен.

Мымдыг чуталарын мича
дичадымс. Дооразында кы-
ж эскербе-ле мича. Чогуу
ооң уткамынче чыдамдыг коор-
ге, сүт өтпес найралдыг кээ-
зэ мөңгөз-биле эштепекчи-
нин бадикталы көстүр.

Университеттин ийги казын-
да бөлүк кыстарга дустуус.
Оларын-биле танымалымс.
Ыла турган кезек садикжы-
ларын эң удуз стажтын
Клавдия Таштеева болду. Ол
иштин хел-садар салбыра
бригадир, сес чыл стажтыг.
Чая келген анык садикжы-
ларга болуун арга-дуржулга-
зын дамчыдып берип турар.
Ооң өрөткен аныктары бо
магистинде хой. Олар ам му-
накым садикжылар апарган-

чылдыг.
Бо магистинин коллективин
баудуг интернационалдыг деп
саян болду. Ыла орустар,
украиннар, тыялар, хакастар,
буряттар болгаш өскө-даа на-
циянын төлөөлери ажилдап
турарын көргөш, кижж мага-
дас арга чок. Оларынч на-
йралын үстүндө чуталалым.
Ындыг быжыг найралдыг
ачымында панын оналда
күүселдезин чедип ап турарын
олар чоргаарал-биле чуталал
туралар.

Украин ким Клавдия Таште-
ева.

Кинерин чуталал турар, ол
дээрке күш-ажылыг коллек-
тивинин, интернационалдыг өр-
үмүн ачымы-дыр дээрин чор-
гаарал-биле демгелдеди.

Д. ИРГИТ.

МОСКВА. Люблино Сортировочная стан-
циянын коллективин 12450 вагоннарын чу-
дур-дуржуулуп чоруткан. Ында вагоннар-
нын анаа турар үе-шагы чуртта эң эвээш
чер бооп турар. Станциянын ажилдакчы-
лары ындыг чедикчининин президиерин
чечелеп, чорударынч мурнакчы аргала-
рын ажыглаанын ачымында чедип ал-
ганнар. Станцияда телевидение, дүрү-хе-
вир дамчыдып, көргүзөр электронуг чаа

дери-херекселдер элээн иаш чылдар иш-
тинде ажилдап турар.

ЧУРУКТА: Москванын бугурулгелери-
нин кылган продукцияны Люблино стан-
циядан чурттуу бугу булуңнарынче чоруп
турар. Станциянын демир-орунулары бо
«Мосвичиклерин» составта Ырани Чоон
чүмке чорудары-биле четчелзэн.

А. МОРНОВИНИНЧИН ФОТОЗУ.

СЭТА-нын фотохрониказы.

Ч а а н о м ОТТУГ ОРУКТАР

Сурагым совет шүлүкчү Ольга Бергочы
Ала-чурттуу Улуг дайымынч кыжымал-
тургедикчинин дугайында бижип турар.
«Кым-даа, чү-даа утунурабас» деп ий-
лэйт уткамын кайгамчык ханы олуруларын
бижиз. Шынал-ла олуң-чиди, үргөдөт-
тең хоорай, суураар кижилерин сөгүш-
сөткөн, чүрөк-хөргөндө кайы ыраар. А
кижилерин эас-кежиктиг амыдыралын де-
дир эгилер, дайымыларын туюуна чедир
согар дээн ыдыктыг демиселден кижжик-
чилеринин мадырлыг чоруктары каян-
даа утунурабас. Оларын кижжик моу-
шымар салгакчыдан салгакчыме дамчып,
оларын улам хей-аът кинер.

Ындыгларын бирээниге шүлүкчү Семен
Петрович Гудзенко хамааржыр. Оон шү-
лүктеринин чыныгы тыя дымда «Ору-
ктар» деп ат-биле үнгөн. Чыдамдын эге
арыккарында шүлүкчү Юрий Кюнегештин
«Дайымын шүлүкчү» деп эге чүлүк пар-
латтыгы. Ук чүлүкчү бижиттинген эки.
Гудзенко ужен хар чыла-ла ажил чораш
мочээ, ээри балымын кызыннан өлгөн
мадыр кижинин амыдыралы-биле,
оон чогаал ажилынч кол утанышык-
чы, үе-чадалары-биле танымал бис.

«Ынчалда-даа Ала-чурттуу
Ылак чааы чымжыт дээрге,
Оораттымын кинир кылдыр
Оттуг чааны чүткен бис».

(«Ам-хууда демгелдөөлөр»).

Шүлүкчүңү үе-чегеринин утунче та-
варышкан чыла-дайынын уруктары
олар каянча шылдыжып, чүткөп үн-
генин бо шүлүкчүде тоды-биле көргүс-
кен.

Семен Гудзенко Тыя дугайында эвээш
эвес чогаалдарын бижген. Чымында «Ты-
ваге аян-чорук» деп өрлөт шүлүктөр бар.

У К Р А И Н А Д А ЧУРТАП ЧОРУУР

Донецк областын Макеевка районун Макеевка суураа
чуртап чоруту тыя Биче-оол Торукуевич Хертек болгаш
украин Любыва Иленичана Пономаренко оларынч найыра-
дыг-бүлөзүнч дугайында номчукчулар-биле чуталажык-
садым.

Б. Т. Хертек Могун-Тайга районун Моген-Бүрен суураа
каларчы өг-бүлөзүн төрүтүнгөн. Оол үш харым турар, оон
аза-нези өлгөн. Ол азын харымынан эгелеп кадарчылап
чорда, ону урутар бажыныче чорутушкан. Аза чуртап,
өөринин турган, Оон соонда Совет Армиянын албаныга ке-
дирткен. Шеригден халажыг хуусааы төнгөндө ону шериг-
ге хуусаалап ажыг алабага артарын сүмөзүн. Ол албанын
Донецк хоорайга шериг оркестринге ажилдашыпкан, Ганов.
ка-2 деп шахтанч Култура бажымынч бот-тымынч
уран чүлүкчүмүнч илепкейли-биле кижжип турган. Ол
бот-тымынч коллективке Б. Хертек анык не Любыва
Иленичана Пономаренко-биле танымал. Ук не хоулуда
Шура болган. Гена дээр уруларам болган.

Б. Хертек биле Пономаренко оларынч өг-бүлөзүн 1963 чыл-
да тургустунган. Б. Хертек ийи чап уруларга ада болуп,
оларын сөгүш човашкын-биле өстүрүп кижжипкан каан.

Чылдар эркен. Урулар өскөн. Аза болган не Москваның
курунч Култура институтун бот-өөрелде-биле дооскан-
нар. Бажыга эртен эртелеп орай келжэе чедир хожум үн-
дылалым каар. Урулар бичининден эгелеп хожумге хан-
дымып, оларын ада-нези бажында турганы-биле соонда ба-
рып хожумчелер апарылган. Уру Шура 10 классты доос-
ка соонда, Макеевка суураа кооэз клубун эргекчиинге
ажылашыпкан, Донецктын култура чырымышкын учи-
лишениин режиссер факультетинге бот-өөрелде-биле өре-
нин турган. Арай соолузурлар ол учашканы Гена Поно-
маренко-Хертек (улузун музыка факультетин) дооскан.

«Макеевский рабочий» деп солунга 1972 чылда анык уруг
эргекчилээн клубтун чүлө ол районда-даа эвес, областа
эң-не чылдыг каан турарын дугайында бижээн. Клубта кан-
дым-даа, дери-агелер болгаш музыка херекселдери чок, ол
ышкан анда капитал септеген негетинин турарын айткан.
Болуңу ада-незини дуузам-биле Шура ол клубтун
ажылын ийи чыл иштинде чүлө областа эвес, харын Укра-
ина республикада дээр клубтарын сангына кинерген. УССР-
ин Култура министрствонун чүлөдэ бижип-биле ол
клубту шаңалан, а мыда бот-тымынч уран чүлүкчү кол-
лективин республиканын 1 чегерин диплом-биле шаңалап,
Чалыс-даа бот-тымынч коллектив чок турган клубта суу-
рун чурттачыларын 120 кижжип кижжип бот-тымын-
ч коллективтин организастаан. Ам ында азы-бүрү 7 бөл-
гүмөр ажилдап турар.

Пономаренко-Хертектин өг-бүлөзүн суураа чурттакчылар
шүтү билер. Оларынч өг-бүлөзү дегер клубта ажилдап ту-
рар. Уру Шура клуб эргекчиле, нези Любыва Иленичана
уран чүлүкчүмүнч, Биче-оол Торукуевич чоруткан
болган аккордон талам-биле удуруччуу, а огуу «Уе-
с (Время)» деп ансамблде хан ойнаар хожум херекселдеринде
ойнап турар.

«Макеевский рабочий» солунунч редакциязынча Поно-
маренко-Хертектин өг-бүлөзүн дугайында бижирин суурунч
чурттакчылар дилээн. Ында мында дээн: «Эргин ре-
дакция! Макеевка суурунч клубуңуң кайгамчыктыг ажил-
дакчыларын дугайында бижип көрүңер. Олар биске бол-
гаш бистиги уруларымска дык-ла хой чүгөн кымы бер-
дилер» — дээн.

Жданов хоорай.
Украин ССР.

АЖЫ-ТӨЛҮ-ДАА Д О М Е Й

Шаянла турар танымарым,
ады-сураан билерим, бистиги
районунч сурагым мадыр-
нарынч бирээш, хоочун ко-
мунист Дойбаа Соляныч огуу
Биче-оол Дойбаа Соляныч Со-
бияныч ооң ажил-агы, амын-
рал-өөрттөлгөзүнч дугайында
хөорштим.

Ол Хондесенте Ворошилов
аттыг колхоз турда-ла буга-
суурунч үндүрүп, топка-мича
хал, бодуңуң амыдыралын
эгелде. Колхозка комсомол
ажымын кылпч турган.
1959 чылда чынында «Бар-
лык советтук-партому аны-
к коммунист Бижикти-Хая
сүт-баран ферманынч эрге-
лекчиинге чоруткан».

Оон мурнула чылдары ук
ферманын ажилы сандаргай,
панынч оналаларынч «күс-
дип шылаас турган. Чая эр-
гекчи республиканың мур-
накчы фермаларынч арга-
дуржулганын өөрөңп, ону
ажылычыларга билдирг өөр-
төңнө түнелде, ферма
мурнакчы коллективтерин
сангыта кирген.

Ол 1967 чылда болуун кү-
зө-биле хой ажилыне шы-
ла. Хүлэңгө ажилында хы-
рымсалдыг коммунист адгын
социалист күлөөлөдөринч чыл
бүрүе үргүлү ажыг күсөңп
келген. Ону Хондесентин чоңу
боттарынын депутаттыг арга-
гучу сонгуп туралар. 1970
чылда 100 хоулдан-ла 103 ху-
раганы менди өстүрүп, бир
хоулдан-ла 2 кг дүктү алган.
Оон уруларынч кижжипкан-
гези эки. Шүтү ак сеткилдиг
ажылдап, кызымк өөрөңп чо-
рурулар. Улуг огуу Витий
Соли Кызыл-Мажалыкта Сель-
хозна каттыжышкын-
нын мурнакчы чолалчы. Ви-
тений эртен чымын Москвада
СССР-ин ууус ажил-агы-
нын чедикчинининч дел-
гезинге баар халас путе-
ка-биле шаңдалым, алаа чо-
рааш келген. Оон чүрү рес-
публиканың Хуңдул сэмб-
разында кирген. Уру Лева
Красноярскийнч политехник
институтунч Кызылда филь-
манын студентин. Галина
№ 1 КИПУ-нч сугуруу. Огуу
Аматый Кызылдың садик
училишенин дооскан, райпо-
да аналдаа садылап, бээ-ла
шанал-макталдыг ажилдап
турар. Хеймрей Шолбай бирга
класстын эргини эртен чы-
лы артап кирген.

«Барлык» советтук мурна-
кчы хойжуу коммунист Биче-
оол Дойбаа Соляныч хө-
роң «Социалист чарыптын
тилекчи» деп ийи демек,
Ленинч юбилей медалы, «9-ку
беш чылдың шалымчы» деп
хөрек демээ каастап турар.

М. ООРЖАК.

ДЫШТАНЫЛГАЖЕ У Н З Е - Д А А

Кызыл хооруксуушун иш-
тин херектер оордашымы,
танымал албанында чангыс
ол-ла коллективте хой чы-
ларда ажилдап туралар хой.
Оларынч хой кезин чөптү
дыштанылгаче үнө-даа, чан-
кык ажилында ам-даа
ажылашыпкан, хурунчиди он-
чу-хөргөңгизин камталар хө-
роң ак сеткилдиг кижжип ту-
рар.

Антонина Андреевна Миро-
нова танымал албанында хой
чылдарда ажилдап турар. Ол
чээрби алаа чыл иштинде бо-
дуңуң ажилын ак сеткилдиг
күсөңп ишкен. Калы ажил-
дап турар үш-өөрү ону хуңду-
чур.

С. САНДЮ.

КАНДААШКЫНГА УДУР ДЕМИСЕЛ

Егорантын оң талазында
каарты кылган сугерылга сис-
темазы Колмыкын ажил-
дакчыларынч мадырларынч
бөлөш мал кезиңч белетке-
челеринч кандайыкын уру-
тарын ажил эртеринге дуу-
лаар. Ону каарты кылырын
медиадаторлар эгелеп берген.

Ол сугерылга чедикчинин
баштаган объектинин — 450
гектар шүлүг сугаттыг учас-
токтун — түдүкчүлүг хуусаа
бетинде Гордовиковск район-
унч «Ленинск» колхозунч кер
ажылакчыларынч дайымынч
берген.

Анымында мыда сугаттыг
челер тарылга шүлүгүн шө-
лө эвес хурунч ээлеп турар.
Ынчалжак олар ам бешин
чүлүктү кеңеринч үштүп бир
кезини дык хой ажил-агы-
ларга берип турар. Чөр ажил-
дылар мурнакчы агротехни-
каны ажилдап, таразы сугаттыг
гектардан кырууларынч 600
центнер чедир нооан массамы

ал турар.
Махаластаттынч отряд-
тар кандайыкын уду ажил-
дарынч кандайыкын чоруда бер-
ген. 31 миллион кубометр суу-
ну мөөнөзөр кылмак далаан
депал түрүлүп турар. Суу
байдыр бусаларын, ишкенер
кылырын шөлдөрн бөлөш
одаларын кылып турар. Егор-
антын оң талазында сугер-
ылга системанынч кандайыкын
сөгүш доостурар. Гордовиковск
бөлөш оң талазында Ешан-
тар районнарынч 21 муң гек-
тар хире шөлдөр сугуу ажил-
дап турар.

Республикада сугерылганын
чедик системаны ажилдап ту-
рар. Олар 80 муң гектар суген
шөлдөринч ээ-шкын берип
турар. Махаластаттынч ду-
жун аларынч зонадын амын-
дын 5-6 муң гектар «ка-
барып турар».

П. ШАМРАЕВ,
СЭТА-нын корр.
Калмык АССР.

ШИДИК

Шидик ууун дурут-сым-
ныг, чымык хурун шырдыг,
бажынын дүгү агага берген,
каттырмал чоруп каянче
Ил сууга бо-ла ужуражып
болду. Ол бала, хоочун ко-
мунист, олон Советтин де-
путатында хой чылдарда
улаштыг согууда келген Фе-
дор Седлажапович. Базыр-
Белек-тур. Ф. С. Базыр-Белек
ам 62 харлыг. Ол азынчын
38 чылдарын Токму районун
«Май 1» колхозунда ажилдап
эрттерген.

Тыя. Арат Республиканын
революст ширинин алба-
нында далашкан, кам кеч-
гүтү Базыр-Белек Тыяга
тургустуңуң келген үстүр
бүдүргөчтерининч бирээш
— Тождо Сымт-Хемин
мыш белеткөөч чедикчиги уду-

ЧОНУНГА ХҮНДҮТКЕЛДИГ

туксузунга чоруткан. Биче-
Хемин Амырал тайганын та-
варыш. 7-8 хойган. Сым-
т-Хемге чедип келген.

Аза ажилдап турган хо-
очун иш белеткөөчтери Г.
Бикон, Н. Саганков, Н. Наги-
бин дээн шыккан орус, хакас
иптери-биле танымал, олар-
ынч арга-мөргөңгизин биле
ап чылда 5-6 муң кубометр
ишти хол-биле белеткен, кес-
көч иштерин айт-биле кы-
жы хел эркине сөөтүп бе-
леткен, кайн боорга тыя сад
башкарышканын: Б. Баймо-
роз, А. Мурза, Семен Ини-
Норбу, Ю. Чантывай, Умга
Айыр-Санаа оларынч кижжип-

гези-биле Улуг-Ужар тавартыр
Кымылче сал-биле бадырп,
дуулап турганнар.

Дайын соонда, 1946 чылда,
районга эң-не баштай органи-
застан тургускан мал чеди
белеткөөч, ситен кезер стан-
цияны удурутурн коммунист
Байыр-Белекче дааскан. Ол-ла
чылдарда район деискээринч
турган 11 аът транспорттук
өртөөлөдөр, албай, организа-
ция чедерин болгаш чуртта-
кчы хонну мал чеди-биле хан-
дылар харымсалталыг ажил-
ды бээ-ла багай эвес органи-
застан эрттерген.

Тыяга 1949-50 чылдарда
коллективизация эгелеңи-биле

Ш И Н

мраакы Токму ол ажил бээ
эгелеңи. Ситен станциянын
ажылычылар эвек кылгаш,
баштай «Совет Тыя» колхоз-
ту организастанкан, ону дар-
галлап турар, оон улаштыр,
«Май 1» колхозту түрүстүп,
даргаллап.

Федор Сиджапович со-
гуу 25 чылдарда колхозтун, ам
советтук-теп сүт-баран фер-
манын эргекчилеп ажилдап
турар. Ферманын ажилынч
эки хөртүлүг дээн республи-
ка, район организацияларын
үргүлү ажилдап мактал келген.

Ону беш чылдың баштай
чылдарында терүү 100 шек-
тен 85-тен өрү, 1979 чылда 97

К и ж и б о л г а ш б о й д у с

ШИВИНИ КАМНААР

Чаа, 1980 чылды черле болганга байырлады-биле уткан. Чаа чылды уткурун байырлыг баудалыны кол, чарыбас кезе—шиви каасталгазы деп чүре кымга даа билинчир болгай. Ол чангыш Петр I хаанын үезинде-ле, оок чарымын баураа чаа чылды уткурун шиви каастап, байырлаа кылды чүрүмчүткан. Оон бээр Россияга шиви каасталгазы 280 ажыг катап болгандыр. А ол үе шивинде чеже шиви уут-каттынгангай? Индиг айтыр кижиниң сагыжына бола кырып кээр апарган.

Унуп келген чаа чылды баштайгы хуннеринде республиканың суурларын бол-гаш хоорайларын бок төгөр черлеринде дык хей курган калган. Энне хөвү унуп, сырып баудукту шивилерин бола көрүп болур бис. Оран-чүртун онзагай чараш каастакчы-а, чүртун экономикамынга өң-не эржек чүтүдө ол мян-тын ычча хире үрелтинген бо-лап келген, киж дика хому-заар.

Байырлыг баудалга ажы-лаар шивини тускай албай черлеринден, ылаңгыла мян ажы-агыйларындан чышээр-ди, ону хурум баураа кези алыры хорутал чок болбайн аа. Миталза-даа бистин рес-публикада шивини туралаан-на черинде, куззон-не сая-ны-биле, кезер, харын-даа оларын чиккен сорулгага ажылап, салып-сайгарар тава-рыгалар билинчир. Бир эвес киж бурду чүртакчылыг черлер чогууна, орук-чирк кыдымнан шивилерин кезип аллаар чүе болза, ол бүтү черлер тас-даар, кургт хо-ну-шалдыр болу боор. Ол дээр-ге куругте дык уут кара-ла болушаан, катап эгитти-нери берге чидирг болур. Болал-даа көрүнерге: шивини үезини үн-лөрт чыл бол-гаш да четир, хонар мян-тыр. Оок адуу-мандыры база дык оожум. Ол өң ажыг чыл бол-ганга 2—3-ле метр бедик

кылдыр өзүп шыдаар. Бичанга шиви каастал-газы арга-ылашка хорамча чок кылдыр, амгы үенин болбаа-зын арга-техниказын ажылап турган, эрттирп чүге бол-ба-ыл?

Бо айтырны шивипир-лэ-риниң бир арга-ылаш кылма-л, синтетиктиг шивижигештерин ажылаары болур. Ону бистин чүртун чамдык баудулге черлери калбаа-биле кылмын удурун турар апарганда бээр элзон үр үе эркен. Улут-даа, бичин-даа кылма-л шивилерин хережекчилер ши-лип садып ап болур. Бистин чүртун чамдык хоорайлары-нын шивилеринде бестин бедик, кылма-л шивини чаа чылга уткурун каастап, шивээрн шиза-ла чанчыл апарган бол-гай. Хамык ужур кылма-л шивини кылдыр черлерге чогуур чагыны бистин Садыг ми-нистерствостун кылбайн ту-рарына деп болаар мен. Чай-гаар үнген чараш шивилерин камгалап алырынын, оларын куралырын улгаттырарынын ийги арга-ы — ине бурдул мянтарини өзүмненин шив-лүп калбартып, чылдын чаа чылды байырлаагына ут-кунтур, алаа үнген шивилер-ни кезип, хережекчилерге са-лары болур. Индиг арга хей ашха-херинин болташ киж кузун негээр билинчир. Миталза-даа бо дуйагына айты-рымны шивипир-лэ-ге келген-ди. Шиви өстүрер шөлдерин тургузуу, алаарын мян ажы-агый черлери шивипир-лэ-шыллары билинчир. Чүте индиг организацияларын специализирини мянты чедиш-тир өстүрүп, чогуур үезинде кезерин чедиш ап шылаар. Ону тускай чышээрел баураа алыр азы түте садыг чег-килерин дамчытыр садып алыр ухурлуг. Чүте дээр-ге республиканың чүртакчылыг черлерин чогуунда болташ ырак-улак-таа чертерге шиви мянтын хей кезин кестинген боол турар.

Шивини кым калдыр-ган-ды черлерин кезип буруу?

Шивини чүте мян ажы-агыйлары кезип бедетээр ужурулуг. Шивини мян-ажы-агыйнын сорулгаларын бау-раа планнаан черлерден, өрт-ке удуу алындардан бол-гаш элим-арга каасталарын аразынын өзүмненин кез-лер. Кезер шивилерин мян ажы-агыйларынын специали-стери толарадыр. Ногаан эона-ларга болташ мянтанымга черлеринге турар ногаан мян-ты кезери шуут хоругу.

Ногаан мянты чопшээрел чок кезер кижилерин хурум баураа хемчөөн алыры көр-дүнгөнн киж бурду билип алыр ужурулуг. Мянты чүте кезер эвес, харын база ону үрелген, аартып болза база кеземе онаар аллаар. А бо хемчег-лерин, толдартылаарга, чеди-ген каражаны эгидериниң хем-чөөн декабрь-январь айларга пин катап улгадыр. Чижээ, декабрь айда 12 сантиметр чедио чон шивини кескен киж туттур болза, ону 22 рубль түнге торгаар ужурулуг. А бир эвес ол киж индиг беш шивини ужураа болза, ону 110 рубль түнге торгаар-рында анда РСФСР-ниң кеземте кодексинин 169 ду-гаар чүдүнүн 1-ти кезаоп баураа бир чыл чедир хос-талгазын калып азы ол-ла хуусаага адып-тазаар ажыла шивилер азы үш чүе рубль чедир торгавышаан, кескен мянтын хамырып ап болур.

Бистин хундул сорулга-ныс—кедир үе, бистин сал-гакчыларымыска ногаан арга-ылашты арттыр, бузунгы чагай үдөйи кылырымыс бо-лур. Арга-ылаш камгалаанын чүте мян ажы-агыйнын, болду камгалаанын шивипир-лэ-нин ажылакчылары эвес, харын база комсомолчу-лар, пионерлер, ногаан арга-ылаштын өнүктүр боттап-шырып чорулар ухурлуг.

В. КУШНЕР.
республиканың ыш ажы-агый эргелелин арга-ылаш камгалаанын улуг инженер-и.

ШКОЛАЧЫЛАРНЫҢ КЫШКЫ ДЫШТАНЫЛГАЗЫ

Калбак-делгем Төрөөн чүртүгүсүн бүгү булуңтарында ышкан бистин республика-да база школачыларның кышкы дышта-нылгазы бо хунерде мидин түлүк чоруу турар. Бичин чаштар дыштанылгазын ажыктыг, солуу, хөгүгү эрттирэн дээш чер бүрүдө оларга таарымчалыг байла-дарын тургускан.

Оң бир кижиз республика наймыс-ла-мында көрүп болур. Хоорайын төвүндө чээрби метр хире бедик бакамы чараштыр

шимеп каасташ, тургускан. Оң чамылаа школачыларга таарымчалыг, ойлор чер-лерин хөйү-биле кылган. Бичангаш бо хунерде республиканын төп бакамын чамында каткы-хөг эртен эртеден орай ке-жээге чедир үзүктөлбөс.

ЧУРУКТАРДА: республиканын төп ба-камын чамында чунуга: арыг агаарга заактыг селгүстүшкнн.

В. ЧАДАМБА.

КАИ-НИҢ ДЫҢНАДЫ

Кичээнгейлиг болур

Автооруктарга транспорт озал-ондаан болдурбас сору-ла-биле ону баш ууур сагы-нып, профилактика ажылы күштедирери чүтүлэ. Ук ажылы чогуучалыг чорулар талазын-биле ажыг хоруйда сөөлү үе элзон ажыла. Транспорттук ээрик башкаар чорулар ам-даа бар.

Орук-транспорт озал-ондаан болдурбас чүтүлэ тор-гаар хемчегтер алдынып турал-даа, чамдык буруула-

лерин, албап, организация-ларын чалаачыларын та-лазында орук шимчөөш-кинни чүрүмүн хажылар, транспорттук ээрик башкаар чорулар ам-даа бар. Кижини оруктарга кичээ-нгейлиг болуру чүтүлэ. Ылаң-гыла автотранспорттук ээрик башкаары аймылды. Ол тоанспорт озал-ондаанга чеди-риг болур. Оруктарга, аэр чер-лерге транспорттук чоруурун дүгүдери аймылды, ыч-чангаш чалаачынын оларын чалыг болуру чүтүлэ. Чола-ачыларын бургуу-биле бол-гулаан орук-транспорт озал-ондаанга хамараштыр чик-ктерден манаа көрүлөй. № 2 АТБ-ниң чалаачыны Ва-женни дээрн машиназын Ку-знецов кудумчунага автома-тина-биле үскүлестирген. Ол транспорт озал-ондаа болган

Мындыг аныктыг таарыл-галарын чүте ийин эвес, өң-дээ хөйү көрүлүп болур. Автооруктарга транспорт озал-ондаан болдурбас чо-лаачылар болташ чалаг ки-жилерден кол хамарашыр. Бичангаш орук шимчөөш-кинни чүрүмүн киж бурдуу шынгы сагып, кичээнгейлиг болуру чүтүлэ.

В. ИЛЫНГА.

Кызылда автомиспентер.

Меле Видение А

ЯНВАРЬ 4-ТЕ

БИГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

10.00 — «Уе». Информастыг программа. 10.40 — Эртеги гимнастика. 11.05 — «Ау даай хоорайда». Хей сериалдыг мультфильмин баштайгы көр-гүзү. 11.25 — «Операция чо-лаачымын». Мюзикалыг теле-фильмин баштайгы көрүзү. 12.45 — «Уругтарга динг амгытаныр дуйагында». Де-лянтралган даямчылга. 13.15 — Мелээр. 13.20—15.00 — Часар. 16.00 — Мелээр. 16.20 — Коккоз тургузууш-чуну 50 чылга. «Орук ча-мында бистин суурус». Те-лөөр. 17.15 — «Шыдыраа школазы». Ак терге. Дам-чылыгы делегей мастери Л. С. Белавенс чорулар.

КЫЗЫЛДАН

17.45 — «Амык» Ленинчи-лер. Дамчылыгы. 18.15 — Телемелээр. 18.30 — «Тыва недела». Информастыг про-грамма.

18.45 — «Уругтарга динг амгытаныр дуйагында». Де-лянтралган даямчылга. 13.15 — Мелээр. 13.20—15.00 — Часар. 16.00 — Мелээр. 16.20 — Коккоз тургузууш-чуну 50 чылга. «Орук ча-мында бистин суурус». Те-лөөр. 17.15 — «Шыдыраа школазы». Ак терге. Дам-чылыгы делегей мастери Л. С. Белавенс чорулар.

МОСКВАДАН
18.45 — «Уругтарга динг амгытаныр дуйагында». Де-лянтралган даямчылга. 13.15 — Мелээр. 13.20—15.00 — Часар. 16.00 — Мелээр. 16.20 — Коккоз тургузууш-чуну 50 чылга. «Орук ча-мында бистин суурус». Те-лөөр. 17.15 — «Шыдыраа школазы». Ак терге. Дам-чылыгы делегей мастери Л. С. Белавенс чорулар.

ИЛИГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
17.45 — «Харымалар, гор-нистер». 18.45 — Биримиз таанымын национал ансамб-лин концерти.

КЫЗЫЛДАН

18.45 — «Чаралар. 18.30 — «Горизонт». Кинотылаанга. 19.30 — 20.00 — «Калыкшыл-гаын баштайгы наркому». Те-лөөр.

1980 ЧЫЛДЫҢ ЯНВАРЬ 1-ДЕН ДЕКАБРЬ 31-ГЕ ЧЕДИР КЫЗЫЛ АЭРОПОРТУНУҢ САМОЛЕТТАРЫНЫҢ УЖУДУШКУННАРЫНЫҢ РАСПИСАНИЕЗИ

(Москва шагы-биле)

Кызылда ужул үнери									
Рейс-номери	Самолеттук хеври	Чедер аэропорту	Ужудар хунери	Ужул үнер шагы	Ужул чедери	Дедир келер рейс-номери	Дедир ээр хунери	Ужар шагы	Ужул келери
168	ЯК-40	Красноярск	хүнүн	03-15	04-45	167	хүнүн	09-30	10-40
170	ЯК-40	Красноярск	3, 6 хунерде	08-00	09-30	169	3, 6 хунерде	10-10	11-20
172	ЯК-40	Красноярск	1, 3, 5, 7 хунерде	10-05	11-35	171	1, 3, 5, 7 хунерде	16-40	17-50
174	ЯК-40	Красноярск	4, 6 хунерде	14-30	16-00	173	4, 6 хунерде	16-40	17-50
176	ЯК-40	Красноярск	хүнүн	11-45	13-15	175	хүнүн	03-00	04-10
180	ЯК-40	Красноярск	7 хунде	07-15	08-45	179	7 хунде	05-30	06-40
3624	ТУ-154	Красноярск	2, 5 хунерде	06-25	07-45	3623	1, 4 хунерде	10-00	11-00
	ФЕВРАЛЬ 25-ТЕН МАРТ 7-ГЕ ЧЕДИР		2, 5 хунерде	12-45	14-05	3623	1, 4 хунерде	05-50	06-50
162	ТУ-154	Красноярск—Москва	1, 4 хунерде	12-45	20-35	161	1, 4 хунерде	22-20	05-25
615	ЯК-40	Кызыл-Мажалык	воскресенье-ден	05-15	06-20	616	воскресенье-ден	06-55	07-40
617	ЯК-40	Абакан	хүнүн	04-45	05-45	618	хүнүн	09-00	09-45
619	ЯК-40	Абакан май 5-тен сентябрь 5 чедир	хүнүн	11-40	12-40	620	хүнүн	13-20	14-05
621	ЯК-40	Новосибирск	хүнүн	04-15	06-40	622	хүнүн	07-40	10-25
2036	АН-24	Абакан—Новосибирск	хүнүн	11-30	15-30	2035	хүнүн	07-10	10-35
2044	АН-24	Абакан—Новосибирск	хүнүн	12-35	16-35	2043	хүнүн	08-17	11-40
679	ЯК-40	Кемерово—Барнаул	2, 4, 6 хунерде	11-05	14-25	680	2, 4, 6 хунерде	15-10	17-55
681	ЯК-40	Кемерово—Томск	1, 3, 5 хунерде	11-05	14-15	682	1, 3, 5 хунерде	15-15	17-55
683	ЯК-40	Красноярск—Иркутск—Улан-Удэ	хүнүн	03-45	09-20	684	хүнүн	03-05	05-40
625	АН-2	Хову-Акс	воскресенье-ден	04-35	05-10	626	воскресенье-ден	05-35	06-10
627	АН-2	Терли-Хал	воскресенье-ден	05-10	05-45	628	воскресенье-ден	06-00	06-35
629	АН-2	Чадаана—Сут-Хөл	воскресенье-ден	05-50	06-50	630	воскресенье-ден	07-05	08-45
631	АН-2	Тээли—Мугур-Акс	воскресенье-ден	05-15	08-10	632	воскресенье-ден	08-25	11-20
633	АН-2	Тээли—Бара-Хөл	воскресенье-ден	05-20	08-05	634	воскресенье-ден	08-20	11-00
635	АН-2	Торгалыг—Хандагайты—Саглы	воскресенье-ден	06-40	08-55	636	воскресенье-ден	09-10	11-25
637	АН-2	Току	воскресенье-ден	06-30	07-30	638	воскресенье-ден	07-45	08-45
639	АН-2	Сарыг-Сеп	воскресенье-ден	04-55	05-25	640	воскресенье-ден	05-40	06-10
641	АН-2	Самагалдай—Эрани	воскресенье-ден	06-35	08-05	642	воскресенье-ден	08-15	09-45
643	АН-2	Сыстыг-Хем—Ырбан	воскресенье-ден	06-50	08-30	644	воскресенье-ден	08-45	10-25
645	АН-2	Туран—Хуг—Севя	воскресенье-ден	06-50	08-40	646	воскресенье-ден	08-55	10-50
647	АН-2	Току—Хамсыра	воскресенье-ден	07-55	09-45	648	воскресенье-ден	10-00	11-50
649	АН-2	Хову-Акс	воскресенье-ден	11-10	11-45	650	воскресенье-ден	12-00	12-35
651	АН-2	Сарыг-Сеп	воскресенье-ден	11-15	11-45	652	воскресенье-ден	12-00	12-30
653	АН-2	Тээли—Мугур-Акс	воскресенье-ден	05-20	08-15	654	воскресенье-ден	08-30	11-25
659	АН-2	Сарыг-Сеп—Сизим	воскресенье-ден	05-25	06-25	656	воскресенье-ден	06-35	07-45
661	АН-2	Сарыг-Сеп—Бурен-Бай-Хаас	воскресенье-ден	05-25	06-20	662	воскресенье-ден	06-30	07-30
665	АН-2	Бунурут	воскресенье-ден	06-55	08-20	666	воскресенье-ден	08-35	10-00
675	АН-2	Току	воскресенье-ден	09-10	10-10	676	воскресенье-ден	10-25	11-25
62	ЯК-40	Красноярск	воскресенье-ден	07-10	08-45	61	воскресенье-ден	05-30	06-50
613	ЯК-40	Абакан	хүнүн	07-25	08-25	614	хүнүн	06-20	07-10

Мугур-Акс, Тээли, Бара-Хөл, Кызыл-Мажалык болгаш оларын чогуунда суурларын чүртакчыларын агаар транспорту-биле хандыларын экижидер-биле 1979 чылды дека-брь 25-тен эгелеп ол суурлар аразына ужур АН-2 самолётту Кызыл-Мажалык аэропортуна доктаамал тургускан. Ол суурларын аэропорттарында билеттерин садып ап болур.

ГРИПП-ХАЛДАВЫРЛЫГ ААРЫГ

Гриппиң центеридикини—оон аараан киж болур. Аарыг киж «Чөдүрүп, азыр-ганда ийинип, азы калды-боп киж-биле чугаалажып турда чаш-тап үнген хениг дамдык-гаштары өскө ууска гриппи халдаар. Индиг үеде гриппи-тин вирус дээр микробтары 1, 2, 5 метр черге тарай бер-ип болур. Калык кижиниң тынар организмине кирген вирус аарыгын тынмалдыр. Ук аарыг хенертен тыттып келер. Оон аараан кижиниң эди изири, бажы азыры, чө-дүрер, азыр, мага-боду ша-гыраар, мээ төгөр аллаар. Грипп чик хевиринг кыл-дыр эртип болур. Иччалаа-даа гриппте чик-даа хевир-биле аараан кижилер дөмей-ле өскө-лерге аар аараан кижилер ышкан ону халдаар. Грипп-онза халдавырлыг, катаннар аарыг болур. Ол эн-ылаңгы чаш уругларга кон-тук-онзагыт. Чүте дээр-ге би-чин уругтар чик хевир-биле эртип турарынын үезинде ол каданнар болташ ор-ганизмни суурадып, он өскө аарыгларга удууларын күжү суурадыр.

Грипптен аарбас дизе, чүмү нанчаары?

1. Чөдүрүп азы азырып турарынын үезинде дучуун бол-гаш аскын ылап-ла дучук аржыны-биле дулап алыр.
2. Бажын иштин аржылап, ону ал нос-биле чөдүп турар.
3. Эн ылаңгы буттар үр-гүчү кургаг чораа эки.
4. Бодунун организмни да-дыктырып, быжыктырып алы-ры-биле арыг агаарга чөдүр болташ гимнастика, спортка хандыктыр.
5. Аарыг кижилер-биле ха-рылашпас.

Республиканың санитар-чырыдышынын бажыны.

Редатор В. С. ШАРОВИИ.

«АГААР»

Кызылдың агаар станци-амын дыкыдап турарын баураа алырга, республикага дүне булуттаар, чамык чер-лерге быскан хар чаар. Ба-рыын чүк улаанымынның хаттын дүрени секунда-ла 2—7 метр чедер. Агаарын температуралы дүне 33—37, 2—7 метр чедер. Хунус рес-публикага булуттаар, чамык болур.

«КИНО»

«НАВЫРАЛ»: «Уймээнчи «Оркон» 9.30, «Кову» 11.20, 13.10, 15.00, 16.50, 18.40, 20.50 шактарда.

«НАА-ХЕМ»: «Амык Робин Гуд» 11.00, 13.00, «Чүгө ол» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«ПИОНЕР»: «Киян-хоорай жыгаштан рышар» 9.00, 12.05, «Киночыныды» 10.40, 13.45, 15.10, «Ынакшылым, 18.00, 20.00 шактарда.

«Шын солунуң редакция-даар кижилер хереглетинип зынга нуруер амылга ажы-ла турар.

Редакцияның адреси:

Кызыл, Шетинки-Кравченко кудумчуу, бажы № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторун 2-24-63, редакторун ораакчыларын 2-35-24, 2-31-75 карымсалалыг секретарыны 2-23-35, секретарынын амырал болташ совет тургузу кидалдынын 2-37-13, пропаганда кидалдынын 2-31-75, культура кидалдынын 2-23-54, кезээ ажы-агый кидалдынын 2-21-47, үстүр кидалдынын 2-22-64, чага кидалдынын 2-41-27, информация кидалдынын 2-20-60, корректорларын 2-27-41 бухгалтериянын 2-12-45, солун келбей барганга 2-3